

Ила-Вас

МУНӨНҮ...

ПОЕМА

Комі ыга лезан-ін
Сыктыөдінкар 1927

2

Ілля-Вас.

МУНӢНЫ

ПОЕМА.

*Амел Когма
1928 мауыс
1928 мауыс
1928 мауыс*

Комі ыга лэзан-ін.

Сыктывдінкар.

1927 во.

Лыткин В. И. Мунёны... (Идут...) Поэма на Коми языке из жизни в период гражданской войны в коми крае. Посвящается 10 летию Октябрьской революции.

г. Устьысольск. Типография. Коми Издательства

Облит № 254.

Тираж 2000.

Мунёны.

(Кыргыз тилинде)
(Француз тилинде) Gia das арёса был олёмлы.

I.

Ҷирдалан асывлён чужёмыс нумјалё,
Badorjыв нёрысын езыгён лёсталё
Муыввлён ешкыныс—кын
Кельд-лөз-шөвк-рёма гын.
Мунёны туж-куға вётён,
Мунёны вөр тужёд, јарёд.
Зумыда тувтчалё кокныс.
Мунёны... мыј-бара могныс?

Лым жежыд пагаёс, коканыс тунјјас,
Лым жежыд шапкајас, мышканыс пішчалјас,
Чужёмныс кыа-код гөрд.
Гөлёмныс-доналём көрт.
Туж-бокын уёоны пујас,
Уёоны лым ешкын-улын.
Шојтчёны пармалён піјан...
Мыј-бара думвылад тіјан?

Шондіыс вөр-сајсаң мед-воғза југөрсө
Меліа, вежаа, шенғіг-тыр мөдөдіс,
Ыстыштіс, кесјөдіс—„мун,
Вөч, восты му-вылө лун!“
Віт шапка зарнёі пөрі.
Вөрпусө вевттыштіс віж шөвкі..
Туж-вылын віт морта чукөр...
Јөктыштө шонділөн југөр.

Оҗи морт пöрыг-нын, усјаса-тошјаса,
 Мукöдыс томöг-на. Пелькiнiк тушаныс..
 Бескыда мунöны пыр,
 Шондiлаң виöдiг-тыр.
 Мунöны шыңитöв лöңа.
 Мышканыс iчöтiк нопјас.
 думвылас угöма гортныс,
 Ајмамныс, мусаныс, јортныс.

Тöрытрыт, војшөркад војын-нын öтiклөн
 Кутчыгiс мусаыс ғылиас топыда—
 Кыз лысва көтöдiс сiн,
 Чышјанас ез вöв кос iн.
 Öтiклөн, шуi ме,—ставлөн..
 Абу ми Комiјас һарöс:
 Гөлöмад шогыд-кө iнмас,
 Петлывлö кор сурö сiнва.

Бөрдиcны гöтырјас, чельадјас, мамысјас.
 Муныгјас ез бөрдны, мед-томыс—медга збој.
 Көт вöли дассiғим ар—
 сөтiна ез вöв зев һар.
 Јежыдöс вермыны мунiс.
 Лок-мыгтi гөтрагны көсјiс:

~~җептас ем сатiңет көшөл~~ — *Комидеб җептас ем сатiңет көшөл*
 Го муса көҗуклөн *) вöчөм. *Алгундидеб 102 саттис*

Мунöны туј-куҗа, мунöны нопја јöз.
 Зумышöс коз-пујас. Пом-һи дор тујыслөн.
 Шондiöј, пармаыг кај,
 Сöҗ зарһи јуөртö вај!

*) Көҗук—мусук.

Коміјас олам мі вöрын
 Мед-гöкыд арестант ужөн.
 Гöкыд зев сöз шонді, бітөг...
 Мунöны туж-куза вітөн.

Саѣмісны вöлөгтјас, олö-нын өікт і грезд.
 Труба вест щын сурја јенежсö пыкöма.
 Локтіс-нын пес доѣѣа гур,
 Каркоыс пыркјöдлö јур.
 Паскыда паскалі муыс.
 Кывзыгö, сулалö шемöс.
 Шондіыс кајіс пу-јылöз.
 Кöні-кö кодкö-тај гылö!..

* * *

Шондіа асывтö,
 Kodі оз тöд!
 Мічлунсö візöдіг
 Морöс оз пöт.

Кöзид сез тöлын —
 Ұірдалö дон.
 Рөттыштö вöлөн
 Турунла зон.

Гожöм воэ четчö:
 Јенеж сім лөз.
 Нöрысгаң летчö
 Курана јөз.

Тулысын паскыд,
 Небыдік, бур.
 Ва-вывті шлывгö
 Лыд-ны щөт пур.

Шондіа асывтö
Kodi оз töd!
Мичлунсö візöдіг
Морөс оз пөт.

II

Пармаыг, пыщкөссыс, морөссыс, гөлөмгыс,
Шлывгыны, візувтны ыланкыс мөдөдчис.
Јуркнйтлас, лөһыштлас чөв—
Өвтыштлас гөлөмөз төв.

Јургө щөщ шонділөн југөр,
Ворсө щөщ јенежлөн лөзыс.
Ташөмі көмілөн ылом...
Кыланның, јортјасөј, кылад?

Гылөны муныгјас, гылөны вітнаныс.
Јуркнйтлас ыланкыс—чашмунө парма вөр,
Черөбтас, тракнйтас јур,
Сағмылас лымувса һур,
Вөрзылас јенежыс ставнас,
Лычкыглас му-бердө тола,
Шондіыс повзөма-зөрө,
Мувылыс грым-кылө вөрө.

Һужавлас ыланкыс меліа һебыда—
Лунтөлөн пөлтыштлас јікөзыд морөсө,
Чөв лоө вөрын быд пу,
Щөк лаңтлас став көмі-му,
Һуммунө шонділөн југөр,
Ворсөны лым чірлөн гінјас,
Гуыс ош чургөдас јурсө,
Лептөма ылө көр сурсө.

Пом-ні дор пармаыг ыланкыв візувтіс,
Веж быгја јѳз олѳм-саріѳѳ ցіѳаліс.

Олѳмыд ветліс сек гы,
Скѳр вѳлі сьлѳн кок шы.
Ыланкыв гераліс, бѳрдіс—
Олѳмыс сещѳм-жѳ вѳлі.
Ыланкыв ыліс і мојдіс—
Гажѳдіс, кодѳскѳ дојдіс.

Мыј-ыылыг ылісны, мыј-ыылыг јургісны
Комі му тулыслѳн мед-міѳа ѳоріѳјас?
Кытыгаң тупылытчіс шы—
Розјалан гу мувыв гы?
Гулу-моз лебѳісны кывјас.
Варыш-моз чівлісны щапа?
Мыјла-нѳ ѳужавліс нора?
Мыјла-нѳ јургісны гора?

Гашкѳ-нѳ ылісны важ комі олѳмсѳ,
Вѳлі кор ѳксыјас комілѳн "асланьс",
Вѳлі кор асланым вын,
Ез-на вѳв сојјасным кын?
Гашкѳ-нѳ роч сар-дыр олѳм?
Сап пемыд... ез поѳ кор весіг
Аснымѳс адѳыны, кывны?..
Ез сѳмын сы-ыылыг ывыны.

Мыј-ыылыг ылісны козпујас тѳдѳны,
Мыј-ыылыг јургісны, пармалыг јуалѳј—
ѳор јура вѳрпуыс важ,
Комілыг тѳдѳ шог-гаж...
Меланѳ колыпкај вѳргаң
Меліа ѳумјаліг лебѳіс,

Handwritten notes in Russian and Armenian script, including phrases like "Учен бари пемог", "Велмоу бари алагу", and "Велмоу бари алагу".

Пондiс мем гартлыны ыыvjö

Со кушöм ыланлыг кывjас:

„Вiза ов, комi му, вiза ов, чужан му!

Вiза ов, асылöн мед-вожжа jугöрыс!

Вiза ов, парма i вөр!

Вiза ов, тундра i көр!

Вiза ов, зiрдалан шондi!

Вiза ов, ылыг-ыль олөм!

Вiза ов, пом-нi дор муным!

Вiза ов!.. вожö mi мунам!“

* * *

Jугыд-жö комiлөн

Сылөмлөн кыв

Комi-му пастала

Пармаjас jыв!

дорлисны ki кок—

Пасвартiн көрт,

Өнi те би-код

зiрдалан гөрд.

Ломчы-жö, ылөм,

Паскыд i jон—

Сiктын мед кылас

Комi ныв зон,

Тувсовjа кадын

Рытjасын гор

Ji-море-дорöз

Мунас мед гор.

Jугыд-жö комiлөн

Сылөмлөн кыв

Комі-му пагтала

Пармајас јыв!

III.

Џор тошка козпујас, багатыр нјајас,

Щап јура пожомјас, гозарни-нывпујас.

Уџисны вџталіг вџт,

Мыј вџтныс—некод ез тџд.

Арға гџд пемыдыс кутіс

Сынџдсџ бубула-гывјас.

Јі-коџыд морџсгањ сылџн

Гуџџнык лолалџм кыліс.

Џоргісны јенежгањ, гџд-жужыд јенежгањ,

Лыд-ні щџт коџувлџн зарніја гінјасыс.

Кымын сен јенежас гін!

Уна-жџ сен оланін!

Нывјура нывлџн-код мелі,

Арџса кага-код сџстџм

Јенежса коџувлџн гінмыс,

Віџџдлан—гџлџмад інмас.

„Мыјла-нџ гџд вџрас локтџмаг мортјасыс?“

Јуаліс коџувлыс шенџігтыр мџд коџув:

„Кодјџма-г жужыда гу,

Ныщ-вылын тыдалџ му,

Уџџны гу пыщкын војтыр,

Мыј-бара корџџны вџргыс?

Куџџмжык најџлџн могныс,

Куџџмжык гажныс да шогныс?“

Гујасын, окопын, кујлісны лыџыгјас,

Нтуџ-гџлџм-му-бердын ез уџџы чџскыда:

Кџџыддыр, шебрас-кџ лџк,

Оз уҗы, го муса вок!
 Ічөтк бi-дорын тiрҗис
 Щыг-нiгө пөт, муҗом војтыр.
 Біланө бергөдліс боксө,
 Бiдорын шонтіс кі-коксө.

Рамінік бi-гөгөр вiт лыҗсыг пуксөма.
 Щыналө чiгарка. Горні шы кылыштө.
 „Җеҗыдыд лантөма чөв...
 Воліс-өд даскујім пөв...
 Кыг-бара трустыдлөн выныс?“
 — „Анҗыа выл војска ыстөм...
 дулваыс вөр-вылө петө“.
 — „Вөрпунас гөрбас мi гетам!..“

— „Кутас-ө зырғыны талун щөщ мокастыд?
 Төрытја-моз вөчас даскујім атака?..
 Вај талун кыҗ нолөс вөч!
 Вөр-шөрө пулатө көз!
 Некытчө татыг ог вешјөј,
 Көмi му тiјанлы оз лө!..
 Җеҗыдјас, җеҗыд һаһ тiјан?
 Гөд һаһыс вынаҗык мiјан.“

— „Уҗыштны, Педөр дад, һеуна колыштө
 Аскінад уҗтөгыд җеҗыдлыг оз адзы
 Пулаыд печата плеш...“
 — „Водыштла бi-дорас, кеж!..
 — „Ікөта, сумалө кынөм...
 Асывгаһ ег гојлы һинөм...“
 — „Мокастыд, ем-на-тај һаһөј!
 Мікулај, наышт щөщ... шаһ-ө?“

~~Узёны, чусалан би-дорын витнанныс.~~
~~Окоп-тыр горелыгы. Узёны. Шожтёны.~~
~~Окопыс бытё сёд вёнь.~~
~~Окопын гуын-код лёнь.~~
~~Багатыр нёапу-бердын~~
~~Часөвөј сулалё шапа.~~
~~Виžөдө пемыдө, воžө...~~
~~Žipдалё женеж-тыр козув...~~

Узёны, чусалан би-дорын витнанныс.

Окоп-тыр горелыгы. Узёны. Шожтёны.

Окопыс бытё сёд вёнь.

Окопын гуын-код лёнь.

Багатыр нёапу-бердын

Часөвөј сулалё шапа.

Виžөдө пемыдө, воžө...

Žipдалё женеж-тыр козув...

* * *

Кынмёмсё, шыглунсё

Kodi ез пык.

Адзылім көзыдлун,

Tödlім і шыг.

Төв көзыд војын:

Hodja-dor—пач;

Нывпу кыре гојім,

Карчкөдім кач.

Нартытчис ојом

Уна со-во...

Шыглуныг полөм

Нөтчыд оз ло!

Kijasным гадда,

Tödlөма уж.

Mijanös венны

Некод оз куж!

Кынмёмсё, шыглунсё

Kodi ез пык!

Адзылім көзыдлун,

Tödlім і шыг.

IV.

Кујим го арöса пöлöлы-һиалы
 Һуммуні вөр-сајсаң кыалөн југöрыс,
 Һуммунöм вöли зев блед—
 Һиалөн герам ез пет.

Öвтыштіс һиапу лапнас,

Вөрзöдіс төкөтö јурсö:

„Бур асыв, кыаөј-чојөј!

Прөшщайтлы, лөн арға војөј!“

Һиапу подулын часөвөј сулаліс.

Һиапу подувған „шков“-кылö јуркһитіс—

Јöлаыс кыщовтіс вөр,

Бувгіг-тыр котөртіс бөр.

Шарк-кылö окопыд четчіс.

Гольсмуни быдөнлөн ружјö.

Ғадһисны пожөмјас, козјас,

Ғрпіјан ғебгісны позјас.

Ыліын, рөмыдын пағкыд бі јургһитіс,

Клопмуни, ғужгіг-тыр вөр вомөн матығтчіс,

Јірыштіс піңсö да „гып“—

Кер і мыр, вылö зев лыб!.

Вөчыштіс сыв-судта гуран,

Гөгөргыс шырғыштіс вөрпу...

Чујмісны һиаяс, шемөс...

Окопын абу вөт—вемөс.

Клопмуни, ғіжмуни мөдыс да којмөдыс,

Кык пудја лөзјаслөн щөкмамміс лебалөм,

Куртчасөм мөдөдчіс јон,

дојмаліс вель уна зон.

Пармаыс шковгіс і бувгіс,

Җижөдчис, җажөдчис, лөвтис,
Кажкылис увјаси пујас,
Качлисны пу-јылөз мујас.

Нјапу вуж-динө шһачкыгис снарады —
Сыркмуні кујимсо арөса пөльөйд,
Вөрҗөдчис, лептыштіс јур —
„Прөшщажтлө, парма і һур!“
Копыртчис, һөжјөһік пөрі,
Пујаслыс сојјассө жуллыг...
Шһачкыгис му-бердө... кулі —
Гөлөмыс вөрҗылис мулөн.

Гымалөм чөв лаһтіс, чардалөм помасіс.
Тырмылас — окопыс гудрасіс муыскөд,
Вөрпу і морт шој і мыр
Туплагіс му-вылын тыр.
„Ловја морт, гусҗыка віҗөд!
Чорыда пішщальтө кабырт.
Јеҗыдлөн ез-на во помыс,
Паскыд-на адгоршлөн вомыс!“

Ыҗыда лолаліс пармалөн морөсыс.
Шенҗысны шонділөн мед-воҗҗа југөрјас...
Шковмуні лыјөмлөн шы —
Паскалі гөд вөрө гы.

Тра-та-та пулемет богтчис...

Гольскөдчө, җковөдчө пішщаль. *h m*

Тінгөһны пельвоҗті номјас...

Збоҗыка, гөрдлыҗыс зонјас!

Шер мунө ыргөна свінечөн пармаын.

Јеҗыдјас зырзөһны. Җик-һін со татөнөс.

Кырзөһ-жө, пулемет, шыр —

Handwritten notes and signatures:
„Җиткөдөһ, шыр мунө җурдөһ!“
Handwritten signatures and scribbles at the bottom of the page.

~~Колмсаар иуице снн Охрнсаб~~
~~свохемедонь иуице:~~
14
„Мебоуа, саржафрло напоз!“

Окопын вын ез-на быр...

~~доналис пішщальлөн стволыс...~~

Чорыда кут киад, јортөј.

Төдам ми — ми воам тышсө...

Јежыды петкөдлө мышсө!..

* *

Гым шыө чардбыс,

Выл олөм, чуж!

Зіла вөч ордымтө

Піскөдан уж!

— Вокјасөј, ез-ө

Патроныд быр?

Лыллөј-жө, резө!.

Шулсјы-жө, шыр!

— Агным ми етан

Свинеч і көрт..

Шыјасөн петам...

Некыз он јөрт!

-- Адзө-ө сінныйд?

Ез-ө муз сој?

-- Адзам ми бура —

Абу-нын вој.

Гым шыө чардбыс,

Выл олөм, чуж!

Зіла вөч ордымтө

Піскөдан уж!

V.

Пышјисны јежыдјас, вөр-пөвсө вошіны.

Щөк-лантіс пулемет, шојтчөны ружјөјас.

Лыјыслөн рузали сој.

Кортасыг көртавлө дој.
 Коз-жылө кышагис шонди,
 Чујмөмөн виқөдліс вөрлань,
 Окопө мөдөдіс југөр:

„Ловја-ө гөрдәлјлыг чукөр?“

Ловјаөг, шондиөј, ловјаөг кодјаскө!

Волю-жө, волю-жө, виқөдлы, мајбырөј,
 Піјаныд час-мөдөн, сущ
 Вөчісны кушөмжык уж.
 Віт јортыг колыны кыкөн,
 То-нө со усјаса јортныс
 Сојбордсө паскыда вогтөм—
 Снарадсө морөсас богтөм.

дас сізім арөса том мортлыг кулөмсө
 Адзылід, шондилөн сомуса југөрјас?

Пулаыс кымөсас „клоп“,

Гащ угі му-вылө „шлоп“.

Вір кајіс фөнтанөн *) плөшгыс—

Кіскаліс келдөдөм бансө...

Гач ~~зептас~~ тыдалө көшөл,

Сомуса көзуклөн вөчөм.

Којмөдлы пулаыс вескалі рушкуас..

Ез повлы... Пула кор јізер-моз клопөдчіс,

Ког вөлі пузөма јон,

Окопвыв котраліс зон.

Мед-бөрын кыјыштіс пула,

Мі-возын нөжјөнік кулі.

„Прөщајтлөј... котравгіс менам...

*) клучөн, зулкјөн.

Локөн ен качтылөј менө!..“

Унаөн ыщ-вылө нем-кежлө водісны,

Унаөн окопө век-кежлө усіны.

Кујлөны шы-ні ру чөв...

Кор-гурө лолыштлас төв...

Бідчигө тіјанөс кодкө?

Челадыд? донаыд? Мамныд?

Ғерт. вөлід кодлыкө муса,

Ез сіны олөмлы кусөм.

Порок дук пармаө ыөжжөнік разөдчіс

Göd вөрлы зев ыжыд ког-жылыс мојдіг-тыр.

Шенчөмөн кывзіс быд пу,

Чошкөдіс пельсө кын му.

Та-жылыс кымөр кор төдіс,

Паг соснас сажөдіс шонді.

Та-жылыс војтөв кор кыліс,

Уөкөдчіс вөрпујас-вылө.

Туј-бокө кын муө ыіапу подулө

Јортјасыс көртзырјөн ыжыд гу кодјісны...

Ез ковмы лөсавны горт.

Јортјаскөд прөсшајтчіс јорт.

Лөдісны гуранө шојјас.

Тыртісны. Лептісны нөрыс.

Вөчісны ыіаыс сурја—

Тані те ыөльго во чурјав!

Өміқвір-нывјасөј, лунморөс-аңјасөј,

Чөтлачтө вотігөн, гөлаоз өктігөн,

Шонділөн қырыд кор бан.

Шојтчыштөј, мусајас, тан!

Ветлігөн-мунігөн, зонјас,

Пукгыштлөй гу-вылас татчө.
 Казыштлөй вокжастө бурөн,
 Кодрыштлөй копыртчөм жүрөн.

* *

Шапкатө пөртчылөй,
 Пөдлавлөй вом,
 Усөма гөрдлыыс,
 Гөрдлыыс том.

Ког-вылө петіс—

Ез-бара пов!

Гөль-вөсна сетіс

Асгыс том лов.

Вінтовка кіас

Топөдіс зон,

Ускөдчіс біас...

Ког вөлі јон.

Муз-понда, шыгла

Ез төдлы шог...

Нем-кежлө лаңтіс

Өні бур вок.

Шапкатө пөртчылөй,

Пөдлавлөй вом—

Усөма гөрдлыыс,

Гөрдлыыс том.

VI.

Јежыдык ешкынөн, пукөвеј вольпасөн

Кынмөм му вевттыгыс. Кыпыдымис ывлавыв.

Віза-жө тең, сөстөм төв!

дофдалөй, комијас, вөв!

Лебзылөй пармаө песла,

Шутовтлөй лым-куза вөрө!

Уна дод гылыда кывтө

Југыдк сөстөм лым-вывті.

Четчы-жө, Өлөксан, четчы-жө, ічөт пі.

Віҙөдлы ывлаө гыөра өшін-пыр.

Ывлаыс шемөсөн тыр—

Четчы-жө пырыстөм-пыр!

Шабді сөз јурсіа Өлө

Чөтлач лөз сінјассө востіс,

Терыба пөлатыс четчіс,

Көтөрөн өшінлаң летчіс.

Ывлавыв вежгөма—сөз дөра паскөма.

Ывлавыв вөччөма—калінкор дөрөма.

Столб-вылө пукгөма көч,

Жујвіҙө, ынөм оз вөч.

„Віҙөдлы, віҙөдлы, мамө,

Ывлаыс кущөмі гажа!

Байдөгөн, бобулөн, көчөн

Јенежгаң коді-кө көзө!“

Челадјас чој-јылын даддаөс, варовөг.

Лечыд зев горні шы. Чужөмныс банјөма.

Зөм кыргаң лебалө дад,

Жужыд... да оз-на быр сад!

Өлөксан, варыш-моз лебчы!

Міколај, јөра-моз кыргышт!..

Төм војтыр смеллунсө дөрө...

Көмілөн повтөмлун—морө!..

Здук-кежлө төвса лун востыліс сінјассө,

Віҙөдліс сікт-вылө—пышјіс бөр өөд вөрө.

Паскыда шевгөдіс сој

Пармасаң быгылтчыг вој...

Гортас-нын ічөтүк Өлө.

Пешаын трачкөдчө сартас,

Лабичын печкөны нывјас,

Варовөс саргөны кывјас.

„Өлөксан, кор-нө-нын бөр локтас бат тенад?

Настасса, көџукуд гіжө-ө пігмөтө?

Кор-бара помаглас тыш?

Господөј, ыжыд-жө мыж!“

„Ог-төд-нын, волас-ө ловјөн.“

Норасө Өлөлөн мамыс:

„Goordö kajli da bördi—

Gökыд-жө собавны вөрті!“

Енө-нын відчыгөј, көџукјас, гөтырјас,

Чојјасөј, нор-гөлөм мамјасөј, піјукјас.

Верөснүд, піныд оз лок;

Ен відчыг воктө те вок;

Көџуклөн оз лок бур јортыс;

Өлөксан, ен відчыг баттө—

Пармаө ыапу-сајө

Ког-вылын угіны најө.

Көџукөј, чышкан те гінватө гусөнік.

Ічөтүк Өлөксан, бөрдан-тај, сошайтөј!

Сыркјалө кодлөнкө аң...

Ен бөрдөј, ен бөрдөј, шаң!

Оз бураг уыглөн мамыс,

Пызралө гөлөмгыс гінва.

Бураг-жө, курыд шог вунөд—

Шој-вомөн лок олөм мунө!

* *

Чорзодчы, топодчы,
 Ас чужан му.
 Паскөдөм морөсөн
 Шогтө те ну.

Җерт ескөн сөкыд
 Орөдны гез,
 Раджасным щөкыд—
 Перјам ми мез!

Кіјасным вына,
 Вежөрным ем,
 Рабствоыс мынам—
 Ыужодам нем.

Ен шоггы, еңөј,
 Гөд парма ныв,
 Ен шоггы. муса,—
 Гажаа сыв!

Чорзодчы, топодчы,
 Ас чужан му.
 Паскөдөм морөсөн
 Шогтө те ну.

VII.

Рам шонді меліа гінјассө чікыртлө.
 Ытвадыр јујасыс саріз-моз туөма
 (Важөн-һін кылалі јі)—
 Оз тыдав һекытөн ді.
 Лунвылө, војвылө кывтө
 Коміму ју-вывті пурја.
 Нөрысын медвоzza ежа
 Зарһіа, сөстөм і вежа.

Гірѣо гикт шевгөдөм морөса герамөн.

Вадорын кустјасын зольѣоны лебачјас.

Жугыла чуксагө көк—

Вигтавлө нывјаслы рөк.

Лөз роч ној ешкыныс-вылын

Тупласө нумјалан шонди.

Луд-вылын том војтыр ворсө,

Јуркнѣтлас ылө зев горзөм.

Лөнис-нын көміму. *Винбадан* *Пышјисны* *јежыдјас.*

Пышјисны Кардорөз, кодгурө Лондонөз.

Көмын кусөма тыш—

Јежыдлөн чегөма гыж.

Кокныда лолалө парма,

Варовөс лоіны јујас,

Нумјалө керөсдор өлөст.

Нымкодлун гөгөр ју-пөлөн.

Ју-куза ва катчөс парокөд буткөдчө,

Вермыјас, уна го, пыщкөсас локтөны.

Палуба выв-тырыс јөз.

Парокөд јенеж-код лөз.

Локтөны унаөн гортө,

Көміму гиктјасө, грездө.

Гортгыныс бырөма гажыс—

Ез вөвны гортаныс важөн.

Шыңельныс кигөма, нопјасыс ічөтөгө,

Гачјасныс лөсталө, дөрөмјас һајтөгөс,

Сапөггыс тыдалө кок.

Кушөс, но ставным мі вок.

Ог корөј југјалан паскөм,

Оз ковны јірдалан кизјас.

Мездлунным мед-јона колө.

Вермыглөн сёлөмыс долыд!

Отарө-мөдарө мунöны нопја јöz:

Вojвылө, лунвылө, рытылө, асылө.

Вөртујвыв, мiртујвыв дыр

Шыноља вojтырөн тыр.

Ежва вож, Удөра, Сыктыв,

Ізва-тас, Печера, Комму—

Быдлаын шыноља јортјас.

Матын-нын... тыдалө гортныс!

Ежвадор нöрысті векнiдiк туј-пöлөн

Полiгтыр нумјалө ежалөн чужöмыс.

Туј-куза мунö кык морт—

Локтöны гортас кык јорт.

Чукулытiс вескыдлаң тујыс—

Тыдовтчiс ас чужан грездныс.

„Чужлiм i быдмiм мi танi...“

Tödsajас локтöны паныд!

Олан-жö, вылан те, гомуса чужан сiкт,

Керкајас, рынышјас, пощöсјас, јукмöсјас.

Семен дад, Иван чој, сват!

Бөр локны воiс-жö кад.

Öшiнјас, öзöсјас, кiлчö,

Чој-вокöј, мам-батöј, јортјас!

Ставныд тi олад да вылад...

Tiјанöс адза i кыла!“

* *

*

Олан-жö вылан те,

Ас чужан му—

Веж жежыд жаг нөрыс,
Җирдалан жу!

Олан-жө вылан,
Јенежлөн лөз,
~~Көмі-му~~ вылын
Став көмі жөз!

Сыктывдін карөј,
Јі морө дор,
Из гөра, јаран,
Быд жу і шор!

~~Нанөн тыр~~ Комму,
Печөра тас,
~~Став көмі~~ муыв—
Парма і рае.

Олан-жө вылан те,
Ас чужан му,
Веж жежыд жаг нөрыс,
Җирдалан жу!

Бөрјасылөм.

Җорзав-жө, көміму, колаоз зоріңөн,
Гөлаоз гінјасөн, гөрд лөжнөг чветјасөн!
Быдмы-жө, парма-шөр коз,
Кісмы-жө, керөсдор оз!
Ҡимкофас, кыпыда нумјав:
Кыалыг петөмсө адјин,
Асывлыг ловшысө кылан—
Пармаын гораа ғылан.

Віқөдлөј—лөзалан Сыктывным һумјалө,
Гож-возө луд-вылө водөма Ежваным.

Віқөдлы, став комі му,
Шлывгө кыз Печера ју,
Із-вомөн четчалө Ізва,
Сөз выјөн візувтө Јемва,
Шуңгөны ворсігтыр рама
Меҗең, Луз, Іһва і Кама.

Коміму сөмјасөд, јенеж лөз ју-куза
Пыжајас лыд-һі щөт кывтөны-катөны.
Тілсјалө өпаснөј шы,
Сералө поснідік ғы.
Туж-куза мунөны мортјас,
Мунөны подөн і вөлөн.
Буткөдчө парокөд ылын.
Вөјтырјас парокөд-вылын.

Кытчө-нө мунанныд, кытыган локтанныд,
Göd парма піјанјас, јалајаг јылөмјас? *)
Кущөмжык тіјанөс мөг
Гортгыныд нуө, бур вок?
Фелегат гјезд-вылө, аңјас?
Став комі гјезд-вылө, јортјас?
Ставныд ті важ олөм јорад?
Камгөј-жө выл олөм, дорөј!

Кытчө-нө мөдөдчід, том вөјтыр, челафјас?
Чукөрөн-чукөрөн терыба мунанныд?
Mөдөдчід јүгдөдны јур?
Мунөј-жө, уж тајө бур!

*) Јылөм—челаф.

Паскөмүд дөмасөг, көңүд—
 Чужөмүд ңірдалө жүгүд.
 Мунанныд гоөн і гурсөн—
 Комлы перҗыны бурсө.

*Мунан
Бурсө*

Виҗа-жө оланныд, том воҗтыр, выл воҗтыр,
 Тувсовҗа асывлөн томиңик пиҗанҗас. *Бидманиде*
 Быдөн ті тілзыглөн пі.
 Јүгдигөн бидманныд ті.
 Туҗ тіҗан-саріҗ-код паскыд.
 Уж тіҗан јенеж-код кыпыд.
 Вынјөрныд соҗјасад ем-ө?..
 Вөчөҗ-жө мунымлы шемөс!

Көрт-кодөг чорыдөг томиңик соҗјасныд.
 Төда ме,—морөсныд чукјөн тыр көсјөмөн,
 Вөчанныд вөтјасыг збыл,
 Веҗад му... петкөдчас выл:
 Пармаын лыд-һі щөт кутас—
 Буксыны заводлөн труба,
 Грымөдны машина вөрти,
 Парокод—јі-морө шөрти...

Җорҗав-жө, коміму, колаоз җоріҗөн,
 Гөлаөз гінјасөн, гөрд лежнөг чветјасөн,
 Быдмы-жө, пармашөр коз,
 Кісмы-жө, керөсдор оз!
 Һімкодаг, кыпыда һумјав:
 Кыялыг петөмсө асҗін,
 Асывлыг ловшысө кылан—
 Пармаын гораа ғылан.

*Өлсөмөсө җан
Сөзү ытты*

* *

Шондиыс ҙирдалө,

Јенежыс лөз.

Мунөны туж-куза,

Мунөны јөз.

Паскыд туж шөрын

Пөрыс і том,

Кианыс дөра

Шевјалө дон.

Сылөм шы жургө,

Горалө гор,—

Ызгө і жургө

Тувсовја шор.

Мунөны соөн,

Тувтчалө гурс,

Чужөмныс југыд,

Кыптөма јур.

Шондиыс ҙирдалө,

Јенежыс лөз.

Мунөны туж-куза,

Мунөны јөз.

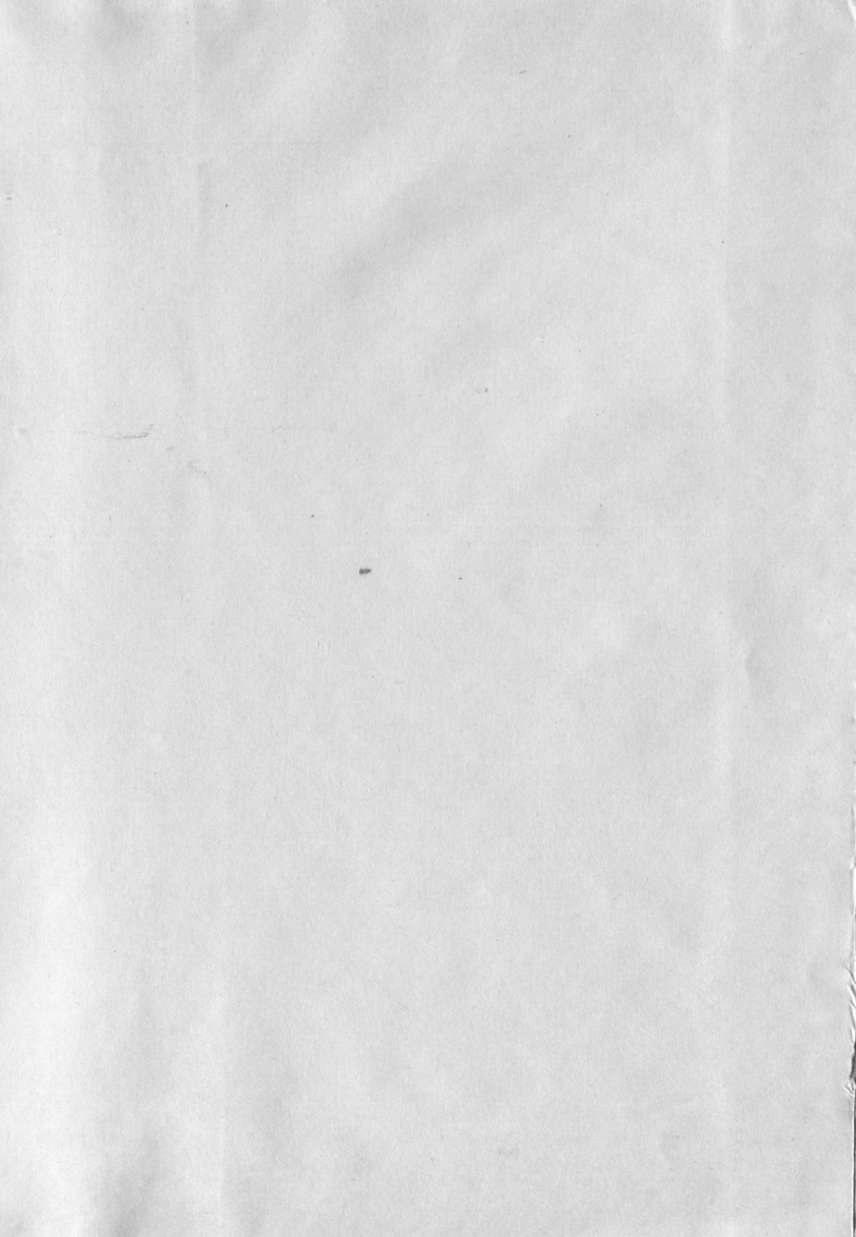
Буданешт 1927 ео.

Карангашон венсанбис ил
 богини 1957 еом.

9/III -61

Мендел

Умз Вееф

донус 20 ур. „К“.

K 20 a
Lynnon

Лопзбогдн, монотон,
Мон, Сөхөм нь
Хөбүүхэ ^{гэвэл} нэгдэн мөн
Зогсоо нь.

Дөм тэвчн сөхөг
~~а нэгдэн~~ ^{х. тн:}

Раблчан мундог, +
хөдсөн нь ^{хөдсөн} мундог.

~~Мундог мундог ондог мундог~~
~~Coal Trade~~
~~Дамуу а бол;~~
~~Ковчс а бол;~~
~~Нэгдн хөд. а бол;~~
~~Сөхөм дун~~
~~Унр дун 'мс.~~
~~Мундог мундог~~
~~Бэ хэ хэ дэ.~~

Сөхөм дун

Унр дун 'мс.

Мундог мундог

Бэ хэ хэ дэ.

Topographisch, monographisch,

Nach Coblenz zu.

Was diese geographisch nach

Heidelberg zu.

17. VIII - 57 Augsburg.